

Zhodnocení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20.10.1988, sp. zn. Cpj 38/88, ECLI:CZ:NS:1988:CPJ.38.1988.1

Číslo: 35/1989

Právní věta: K některým dalším otázkám řízení o úschovách u státních notářství

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 20.10.1988

Spisová značka: Cpj 38/88

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Zhodnocení

Hesla: Notářství, Notářství státní, Řízení trestní, Rozhodnutí soudu, Úschova, Úschova soudní

Předpisy: 95/1963 Sb. § 2

§ 103a 99/1963 Sb. § 42

§ 158

§ 262 40/1964 Sb. § 62

§ 5

§ 66

§ 68

§ 69

§ 74

§ 79

§ 83

§ 90a

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 35

K některým dalším otázkám řízení o úschovách u státních notářství 1)

(Ze zhodnocení rozhodování státních notářství v České socialistické republice ve věcech úschov, projednávaného a schváleného občanskoprávním kolegiem Nejvyššího soudu ČSR 20. 10. 1988, [Cpj 38/88](#))

Občanskoprávní kolegium Nejvyššího soudu české socialistické republiky provedlo zhodnocení rozhodování státních notářství v řízení o úschovách v období po novelizaci notářského řádu (zákona

č. 95/1963, jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 72/1983 Sb.) zákonem č. 134/1982 Sb. Byly získány nové poznatky k usměrnění rozhodování státních notářství v řízení o úschovách, zejména v těchto otázkách:

1. Rozlišování mezi úschovami podle ustanovení § 66 odst. 1 not. ř. a úschovami podle ustanovení § 90a odst. 1 not. ř., zejména z hlediska procesního postupu (vydávání rozhodnutí, vydávání potvrzení složiteli)

Podle ustanovení § 66 odst. 1 not. ř. přijímá státní notářství do úschovy peníze a jiné movité věci, které se hodí k úschově, jestliže jsou podle prohlášení složitele skládány do úschovy za účelem splnění dluhu nebo jeho zajištění. Jde o tzv. kvalifikované úschovy, dělí se na úschovy soluční (za účelem splnění dluhu) a zajišťovací (za účelem zajištění dluhu). Kromě toho podle ustanovení § 90a not. ř. přijímá státní notářství na žádost složitele do úschovy listiny (zejména závěti) a díle peníze, jestliže mu byly odevzdány, aby je vydalo určitému příjemci. Konečně státní notářství podle ustanovení § 103a not. ř. přijímá do úschovy peníze a jiné movité věci v souvislosti s trestním nebo jiným soudním řízením.

Státní notáři správně rozlišují mezi těmito úschovami, což se promítá v procesním postupu při jejich přijetí i dalším nakládání s nimi. Ve věcech úschov podle ustanovení § 66 odst. 1 not. ř. vydávají státní notáři rozhodnutí o přijetí předmětu úschovy, zatímco v případě úschov podle ustanovení § 90a odst. 1 a § 103a not. ř. není rozhodnutí vydáno a pouze je složiteli vystaveno potvrzení o přijetí listiny nebo peněz. Děje se tak nejčastěji vydáním opisu protokolu, v němž je potvrzeno převzetí předmětu úschovy.

Ve věci vedené pod sp. zn. N 681/87 státní notářství v Pardubicích však byla úschova závěti přijata rozhodnutím vyhlášeným v protokolu o převzetí závěti, který byl sepsán s jejím pořizovatelem. Protože šlo o úschovu ve smyslu ustanovení § 90a odst. 1 not. ř., nemělo být rozhodnutí vydáno.

Někdy také dochází k tomu, že si státní notářství neujasní povahu úschovy a vydá rozhodnutí i v těch případech, kdy jde o úschovu pro jiný orgán podle ustanovení § 103a not. ř., a zaměňuje je s úschovami podle ustanovení § 66 odst. 1 not. ř. Také v těchto případech jde o úschovy přijímané v rámci tzv. ostatní činnosti státního notářství (§ 2 odst. 2 not. ř.), které jsou od novelizace notářského řádu, provedené zákonem č. 134/1982 Sb., samostatně upraveny v ustanovení § 103a not. ř. O přijetí v těchto případech má státní notářství vydat jen potvrzení (obdobně jako u úschov podle ustanovení § 90a odst. 1 not. ř.) a nakládat s nimi podle rozhodnutí nebo opatření soudu nebo orgánu činného v trestním řízení.

Nesprávně postupovalo státní notářství v Jindřichově Hradci ve věci sp. zn. 1 N 1/87, v níž přijalo do úschovy od okresní prokuratury vkladní knížky pro okresní soud v Jindřichově Hradci, u něhož probíhalo řízení o vlastnictví k těmto vkladním knížkám. O jejich přijetí do úschovy vydalo rozhodnutí, v němž uvedlo, že předmět úschovy přijímá podle ustanovení § 66 a § 68 not. ř. Současně však v rozporu s tím uvedlo, že úschovou může disponovat pouze okresní soud v Jindřichově Hradci.

V případech úschov podle ustanovení § 66 odst. 1 not. ř. je předmět úschovy přijímán na základě rozhodnutí státního notářství, k němuž se často využívá vzoru č. 132 uvedeného ve vzorech tiskopisů k občanskému soudnímu řádu, jejichž seznam je přílohou k jednacímu řádu pro okresní a krajské soudy, vydaného instrukcí ministra spravedlnosti ČSR z 5. 6. 1973 čj. 417/73-2, uveřejněnou v částce 5-6/1973 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR (oznámení o jeho vydání viz v částce 19/1973 Sb. /2/).

U těchto tzv. kvalifikovaných úschov (§ 66 odst. 1 not. ř.) jde nejčastěji o přijetí peněz. V těchto věcech státní notářství potom, co dojde návrh na přijetí úschovy, a po zjištění, že tento návrh má

všechny potřebné náležitosti 3) a že nejsou překážky pro přijetí do úschovy, vyzve složitele, aby u příslušné pobočky České (Slovenské) státní spořitelny složil peníze, a současně vydá spořitelně poukaz, aby tuto částku od složitele přijala a uložila na běžný účet označený jménem osoby, pro niž je úschova skládána. Po oznámení spořitelny o složení peněz a zřízení účtu vydá státní notářství rozhodnutí o přijetí úschovy.

2. Náležitosti návrhů na zahájení řízení o úschovách a postup státních notářství při případném odstranění vad podání

Návrhy na zahájení řízení o úschovách mají ve většině případů všechny požadované náležitosti (ve smyslu ustanovení § 25 not. ř. a § 42 odst. 3 i § 79 odst. 1 o. s. ř.). Z nich je patrné, kterému státnímu notářství je návrh určen, kdo jej činí, ve prospěch koho je úschova skládána a je také správně uváděn důvod, pro který se předmět do úschovy skládá. Tímto důvodem je nejčastěji odmítnutí přijmout plnění věřitelem. Návrhy jsou podány ze strany občanů nejčastěji přímo do protokolu u státního notářství; organizace je podávají písemnou formou, zpravidla však po konzultaci se státním notářstvím, zejména pokud by vznikaly pochybnosti o obsahu návrhu a jeho formálních náležitostech. Některá státní notářství mají pro návrh na zahájení řízení o úschově zpracován svůj vlastní domácí vzor.

V návrzích na zahájení řízení bývá zejména správně uváděn důvod, pro který jsou peníze nebo věci skládány do úschovy z nich lze též zjistit, o jaký druh úschovy jde. Převážně jde o přijetí složených nepřijatých náhrad za vyvlastnění nemovitostí, o plnění organizací vyplývající z ustanovení § 253 odst. 4 zák. práce, o přijetí částek přiznaných soudními rozhodnutími a o nedoplatky kupních cen ze smluv.

Byly však zjištěny i případy, kdy návrhy na zahájení řízení neměly všechny potřebné náležitosti, popřípadě kdy státní notářství nepostupovalo důsledně podle procesních předpisů při odstranění vad podání.

Např. ve věci sp. zn. Nsn 3/87 státního notářství v Ostravě není ze spisu patrné, o jaký druh úschovy jde, protože ve spise chybí návrh nebo žádost složitele. Spis obsahuje pouze opis poukazu státního notářství státní spořitelně, aby ve věci úschovy byla přijata částka 800,- Kčs na běžný účet státního notářství od složitele pro dvě osoby a o složení částky byla státnímu notářství podána zpráva. Státní notářství se pokoušelo vejít ve styk se složitelem, ovšem bezvýsledně; proto byl dán pokyn k založení spisu. Tento postup nebyl správný, neboť šlo-li o vady podání, mělo být v případě jejich neodstranitelnosti řízení podle ustanovení § 25 not. ř. a § 43 odst. 2 o. s. ř. zastaveno.

Ve věci vedené pod sp. zn. N 1/88 státní notářství Plzeň-město postrádá návrh na zahájení řízení důvodů, pro který je předmět úschovy skládán, takže z něho nelze dovodit, o jaký druh úschovy jde.

3. Účastníci řízení o úschově

Ustanovení § 68 odst. 1 not. ř. taxativně vymezuje okruh účastníků řízení o úschově. Účastníkem tohoto řízení je především ten, kdo peníze nebo věci do úschovy skládá (složitel), po přijetí úschovy také ten, pro koho jsou peníze nebo věci určeny (oprávněný), a po právní moci rozhodnutí o přijetí do úschovy je účastníkem řízení i ten, kdo uplatňuje právo na předmět úschovy. Toto zákonné ustanovení státní notářství dodržují. Pokud se vyskytují pochybení, týkají se nedostatečného ověření oprávnění pracovníka jednajícího za organizaci k zastupování.

Např. ve věci sp. zn. Nsn 301/86 státního notářství v Chomutově jednal za organizaci pracovník ve funkci referenta pro zlepšovací návrhy a věci sp. zn. Nsn 404/84 státního notářství v Jablonci nad Nisou podnikový právník. V obou případech není ze spisu patrné, že by se státní notářství zabývalo

tím, zda tito pracovníci, kteří nebyli statutárními orgány organizace, byli pověřeni jednáním za ni.

Ve věci sp. zn. 6 Nsn 2/88 nepostupovalo státní notářství v Přerově důsledně, když sepsalo protokol s osobou, která tvrdila, že je předsedou základní organizace Českého svazu zahrádkářů, aniž si ověřovalo její totožnost a aniž se zabývalo jejím oprávněním jednat za organizaci.

4. Náležitosti rozhodnutí státního notářství o přijetí do úschovy; případy zamítnutí návrhu na přijetí úschovy státními notářstvími

Aby mohly nastat účinky složení do úschovy sledované příslušným předpisem hmotného práva, musí dojít k uložení plnění takovým způsobem, aby byly splněny podmínky nejen hmotného, ale též procesního práva. Ukládané plnění musí být proto v případě tzv. kvalifikovaných úschov (§ 66 odst. 1 not. ř.) přijato do úschovy rozhodnutím státního notářství a toto rozhodnutí musí nabýt právní moci.

V rozhodnutí státní notářství uvede, kdo je složitel, pro koho jsou peníze nebo věci určeny, co je předmětem úschovy a uvede též důvod úschovy skutkový údaj (např. k zaplacení půjčky ze dne ...), aby později bylo možné identifikovat, za jakým konkrétním účelem byla úschova zřízena. Rozhodnutí musí být též odůvodněno; zejména je třeba uvést příslušné zákonné ustanovení, podle něhož úschovu posuzovalo. Rozhodnutí musí být doručeno účastníkům do vlastních rukou (§ 25 not. ř. a § 158 odst. 2 o. s. ř. i § 21 odst. 3 písm. c/ jednacího řádu pro státní notářství, vydaného ministerstva spravedlnosti ČSR z 31. 7. 1986 č. 203/86-OD, uveřejněnou v částce 5/1986 Sbírka instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR; oznámení o jeho vydání viz v částce 27/1986 Sbírky zákonů /4/).

V praxi státní notářství se však vyskytují pochybení, spočívající v opomenutí některých podstatných údaj, které má rozhodnutí obsahovat.

Ve věcech sp. zn. Nsn-a 1/88 a sp. zn. Nsn-a 2/88 státního notářství v Prachaticích chyběl údaj o čísle účtu České státní spořitelny, na kterém byla úschova uložena.

Ve věci sp. zn. Nsn 2/86 státního notářství v Liberci organizace navrhla přijetí částky na zaplacení odměny za využití vynálezu, neboť oprávnění ji odmítli přijmout pro nesouhlas s výší odměny. V rozhodnutí o přijetí částek do notářské úschovy z 13. 4. 1987 státní notářství třikrát cituje ustanovení § 69 odst. 1 písm. a) not. ř., takže je zřejmé, že zcela přehlédlo novelu notářského řádu (zákon č. 134/1982 Sb.), v níž je odchylné znění § 69. V rozhodnutí naopak chybí uvedení příslušného ustanovení hmotného práva a v rozporu s ustanovením § 71 not. ř. je v odůvodnění uvedeno, že úschova bude vydána oprávněným nebo vrácena složiteli na jeho žádost.

Ve věci sp. zn. Nsn 4/87 a Nsn 5/87 státní notářství v Opavě přijalo do úschovy rozhodnutím peněžitou částku složenou za účelem splnění dluhu a současně nadbytečně rozhodlo, že „tato úschova bude vydána jen na písemnou žádost nebo protokolárně sepsanou žádost oprávněnému nebo jiné osobě, která prokáže právo na předmět úschovy, že před vydáním budou sraženy depozitní poplatky a dále že nebude-li úschova do 3 let od právní moci tohoto rozhodnutí vyzvednuta, připadne podle ustanovení § 74 odst. 1, 2 not. ř. státu“. V odvolacím řízení krajský soud v Ostravě usnesením sp. zn. 18 Co 123/87 nadbytečné výroky rozhodnutí správně zrušil a poukázal též na to, že stanovení lhůty pro připadnutí úschovy státu bylo předčasné, neboť takové rozhodnutí připadá v úvahu až po uplynutí stanovené lhůty.

V některých věcech dochází nesprávně k vydání rozhodnutí o přijetí úschovy ještě před tím, než se předmět úschovy dostane do dispozice státního notářství.

Např. ve věci sp. zn. Nsn 4/83 státního notářství v Liberci nebylo ze spisu patrné, zda peněžitá

částka byla již ve státní spořitelně složena; přesto bylo vydáno rozhodnutí o jejím převzetí. Podle obsahu spisu byla nakonec tzv. „složená“ částka vyplacena oprávněnému přímo složitelem.

Ve věci sp. zn. Nsn 332/86 státního notářství v Děčíně byl ve výroku rozhodnutí o přijetí peněžité částky do úschovy teprve složitel vyzván, aby příslušnou částku složil u České státní spořitelny, a po vydání rozhodnutí teprve následoval poukaz spořitelně, aby založila běžný účet a přijala částku, kterou zaplatí složitel.

U státního notářství v Havlíčkově Brodě se po přijetí věci do notářské úschovy používá nesprávného vzoru, jehož nedostatkem je, že výrok rozhodnutí o přijetí do úschovy je spojena s poukazem s poukazem spořitelně, aby částka skládaná do úschovy byla uložena na depozitním účtu sp. zn. Nsn 902/83 a sp. zn. Nsn 1/87.

K zamítnutí návrhu na přijetí věci do úschovy může dojít z důvodů uvedených v ustanoveních § 68 odst. 2 a § 69 odst. 1 not. ř. Státní notářství zamítne návrh na přijetí peněz nebo věcí do úschovy zejména tehdy, jestliže by přijetí úschovy odporovalo zákonu nebo jej obcházelo nebo se přičilo zájmům společnosti. Jde o případy, kdy sice jsou splněny zákonné náležitosti předepsané pro přijetí úschovy, toto přijetí by však v konkrétním případě bylo v rozporu se zákonem nebo společenským zájmem.

Případy, kdy státní notářství zamítají návrhy na přijetí věci do úschovy, nejsou příliš časté. Státní notářství důsledně při posuzování toho, zda přijetí do úschovy je přípustné z hlediska ustanovení o úschovách, správně hodnotí, zda důvody tvrzené složitelem odpovídají důvodům uvedeným v zákoně, a správně se nezabývají tím, zda tvrzení odpovídá také skutečnému stavu skutečnosti.

Správně zamítlo státní notářství v Jičíně ve věci sp. zn. Nsn 3/86 návrh na přijetí částky 300,- Kčs do notářské úschovy, když podle tvrzení složitele šlo o částku odpovídající pořádkové pokutě uložené národním výborem. Tuto částku složitel vědomě národnímu výboru nezaslal, když tím chtěl prokázat svoji nevinu a současně odkázal na žalobu podanou u soudu. Krajský soud v Hradci Králové rozhodnutí státního notářství usnesením sp. zn. 12 Co 98/87 potvrdil s poukazem na skutečnost, že složitel se ani nepokusil státu předat plnění.

Státní notářství v Jablonci nad Nisou zamítlo ve věci sp. zn. Nsn 404/84 návrh organizace, aby do úschovy byl přijat doplatek mzdy jejího bývalého pracovníka, který zůstal bez povolení úřadů v cizině a byl odsouzen v trestním řízení. Došlo k závěru, že přijetí úschovy by bylo v rozporu se zákonem, protože přeplatek mzdy připadl podle ustanovení § 453a odst. 1 o. z. státu. Postup státního notářství v tomto případě nelze bez dalšího považovat za správný, neboť jestliže došlo ke splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 453a o. z., byl oprávněným československý stát, u jehož orgánů nebylo zjišťováno, zda odmítl přijetí plnění. O tom však bylo nutno složitele poučit.

Nejednotná praxe státních notářství byla zjištěna v případech, kdy jsou do úschovy skládány klíčky od automobilu doklady k vozidlu (technický průkaz a osvědčení).

Někdy se vychází v této souvislosti z názoru, že tzv. kvalifikovaným úschovám podle ustanovení § 2 odst. 1 not. ř. je společné to, že k nim dochází podle předpisů hmotného práva odkazujících na možnost složení peněz nebo movitých věcí do notářské úschovy a že přijetí do úschovy je spojeno s právními následky v oblasti hmotného práva. Hmotněprávní ustanovení (§ 62, § 83 o. z.) předpokládají, že do úschovy bude skládáno plnění požadované věřitelem, tedy v dané případně samotný osobní automobil. Pro přijetí dokladů za účelem splnění nebo zajištění dluhu nejsou proto dány předpoklady a takové návrhy je třeba zamítnout. Kromě toho se poukazuje na to, že pouhému uložení klíčů k vozidlu do úschovy brání též ustanovení § 69 odst. 1 not. ř., neboť když motorové vozidlo do úschovy skládáno není a je v držení složitele, je nutno klíče k němu považovat za věc,

kteřá se k úschově nehodí, protože z hlediska zabezpečení vozidla a možnosti předcházení škodám je namístě, aby klíčky disponoval ten, kdo má vozidlo v držení.

Jsou pochybnosti i o tom, zda přijetí dokladů od motorového vozidla do úschovy může mít za následek splnění dluhu a zánik závazku ve smyslu ustanovení § 83 o. z. Je zastáván názor, že nikoli, neboť přijetí dokladů do úschovy sice může mít význam, ovšem pouze procesněprávní, nikoli hmotněprávní, protože u tohoto druhu úschov nelze údajně použít ustanovení notářského řádu o tzv. starých úschovách (§ 74 not. ř.), neboť by mohl nastat neřešitelný stav, že by osobní automobil náležel původnímu vlastníkov (prodávajícímu), zatímco doklady k němu by jako stará úschova připadaly státu.

Státní notářství se při rozhodování o přijetí peněz nebo věci do úschovy nezabývá pravdivostí tvrzených důvodů složení úschovy, ale pouze shodou s důvody uváděnými pro tento způsob zániku závazku v hmotném právu. Nezabývá se proto ani tím, zda složením do úschovy skutečně nastanou zamýšlené hmotněprávní účinky, tedy např. zánik závazku splněním. Není proto zásadně důvod k tomu, aby podle ustanovení § 66 odst. 1 not. ř. nemohly být do úschovy v případě tzv. synallagmatických (vzájemných) závazků může oprávněný ve smyslu ustanovení § 262 odst. 1 o. s. ř. prokazovat, že zajistil splnění vzájemné povinnosti, případně že je ochoten plnit. To bylo ostatně již konstatováno pod č. 34/1977 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 172. Otázku, zda uložení dokladů a klíčů od vozidla působí zánik závazku ve smyslu ustanovení § 83 o. z., popřípadě alespoň jeho zajištění podle § 62 o. z., neřeší státní notářství v případě sporu bude vyřešena v občanském soudním řízení.

Z těchto důvodů proto není správné zamítat návrhy na přijetí dokladů a klíčů od motorového vozidla do úschovy, jsou-li podle prohlášení složitels skládány do úschovy za účelem splnění dluhu nebo jeho zajištění. Nelze ani dovodit, že by šlo o věc nehodící se k úschově. Není důvod vylučovat pro tento druh úschov možnost použití ustanovení § 74 not. ř. o starých úschovách, neboť i pokud by doklady a klíčky od motorového vozidla připadly státu, nejde o věci natolik jedinečné, že by je nebylo možno nahradit.

Z těchto důvodů nerozhodl správně krajský soud v Ústí nad Labem ve věci sp. zn. 9 Co 304/87, když změnil rozhodnutí státního notářství v Liberci ve věci sp. zn. Nsn-a 1/87, jímž byl přijat do notářské úschovy svazek a osvědčení o technickém průkazu k motorovému vozidlu, a návrh na přijetí těchto věcí do notářské úschovy zamítl.

5. Náklady na úschovu u státního notářství

Podle ustanovení § 69 odst. 1 not. ř. vyžádá-li si úschova náklady, uloží státní notářství složiteli, aby na ně dal přiměřenou zálohu. Pokud záloha není ve stanovené lhůtě zaplacená, návrh na přijetí úschovy státního notářství zamítne. Notářský řád 5) stanoví rovněž postup v tom případě, že není složena záloha na další období (§ 69 odst. 2). Tohoto ustanovení však se v praxi příliš nevyužívá, a to proto, že většina notářských úschov náklady nevyžaduje. V naprosté většině případů jde totiž o úschovy peněz na běžných účtech u České státní spořitelny a tyto úschovy si kromě manipulačních poplatků nevyžadují žádné další náklady. V poukazech, jimiž se nařizuje výplata peněz oprávněnému, státní notářství správně s odkazem na ustanovení § 102 odst. 1 jednacího řádu pro státní notářství 6) uvádějí, že peněžní organizace je oprávněna provést nařízenou výplatu peněz po srážce manipulačních výloh.

Výjimečně však poukaz státního notářství spořitelně takový pokyn nesprávně neobsahuje, jako tomu bylo např. ve věci sp. zn. 4 Nsn 4/87 státního notářství v Opavě, v níž se poukaz týkal pouze zrušení běžného účtu, uložení povinnosti vydat hotovost oprávněnému a povinnosti podat státnímu notářství zprávu o provedení poukazu.

Jsou pouze dílčí zkušenosti získané při úschovách uložených u schovatelů, jimiž jsou např. organizace provádějící uschovatelské služby (např. ústřední sklady v hl. m. Praze). V takových případech státní notářství ukládá složiteli rozhodnutím, aby složil přiměřenou zálohu na náklady spojené s úschovou, a to na jeden tok dopředu. Po vyčerpání takové zálohy, jestliže mezitím nedošlo k vydání předmětu úschovy, státní notářství dalším rozhodnutím ukládá doplnění zálohy do výše předpokládaných nákladů, opět nejdéle na jeden rok dopředu.

Žádné náklady si nevyžadují úschovy v kovové skříni státního notářství (§ 97 jednacího řádu pro státní notářství 6)) a úschovy u finančního odboru ONV přijaté před 1. 1. 1987.

6. Postup státních notářství v případech tzv. starých úschov

Podle ustanovení § 74 odst. 1 a 2 not. ř. rozhodne státní notářství, u něhož jsou úschovy přijaté podle ustanovení § 66 not. ř., po uplynutí tří let od právní moci rozhodnutí o přijetí úschovy, popřípadě ode dne, kdy měl být předmět úschovy vydán, že předmět úschovy připadne státu, jestliže se o něj nepřihlásil nikdo do jednoho roku ode dne vyhlášení, a že tím zaniknou práva účastníků i jiných osob k předmětu úschovy. Toto rozhodnutí uveřejní vyhláškou a doručí je účastníkům řízení.

Státní notářství správně vycházejí z toho, že po bezvýsledném uplynutí jednorroční lhůty není třeba vydávat další zvláštní rozhodnutí o tom, že předmět úschovy připadá státu, neboť státu tento předmět připadá již prvním dnem uplynutí této lhůty 7) .

Nesprávný je však postup, při němž se při likvidaci starých úschov považuje za účastníka řízení složitel, oprávněný, stát, popřípadě osoba, která si činí nárok na předmět úschovy, a je uveřejňována vyhláška, která obsahuje upozornění, že předmět úschovy může být vydán složiteli před uplynutím tříleté lhůty, pokud se o něj v této lhůtě složitel přihlásil, avšak nepřihlásil se oprávněný. Při tomto nesprávném postupu nedojde-li státnímu notářství návrh na vydání předmětu úschovy od oprávněného, složitela nebo jiné oprávněné osoby, státní notářství rozhodnutím následně vydaným po uplynutí lhůty deklaruje tu skutečnost, že předmět úschovy připadá státu. Uvedený postup není v souladu se zněním zákona a uveřejněnou judikaturou.

V souvislosti s tzv. starými úschovami byla zjištěna ještě některá další pochybení.

Např. rozhodnutí podle ustanovení § 74 odst. 1 not. ř. nebylo doručeno do vlastních rukou v rozporu s ustanovením § 21 odst. 3 písm. c) jednacího řádu pro státní notářství 6) ve věcech státního notářství Plzeň-jih sp. zn. Nsn 1/85, Nsn 2/85 a Nsn 1/87.

Ve věci sp. zn. Nsn 402/84 státní notářství v Berouně byla na úřední desku vyvěšena vyhláška 13. 1. 1988. Její vadou však bylo, že chybělo poučení o možnosti odvolání. Tato závada byla napravena po jejím zjištění vydáním nové vyhlášky.

Ve věci sp. zn. Nsn 301/84 státní notářství v Hodoníně po uplynutí tříleté lhůty nerozhodlo podle ustanovení § 74 odst. 1 not. ř., ale poukázalo Českou státní spořitelnu, aby peníze složené pro dva oprávněné zaslala na účet ONV.

V některých případech bylo rozhodnutí podle ustanovení § 74 odst. 1 not. ř. vydáno s delším časovým odstupem po uplynutí tříleté lhůty.

Ve věci sp. zn. 2 Nsn 517/82 státní notářství v Ostravě nabylo rozhodnutí o přijetí úschovy právní moci dnem 20. 5. 1983 a ještě 4. 12. 1987 nebylo vydáno rozhodnutí podle ustanovení § 74 odst. 1 not. ř. Obdobný případ byl zjištěn též ve věci sp. zn. 4 Nsn 1003/83 státního notářství v Olomouci.

Někdy se vyskytují pochybnosti o tom, zda tzv. zajišťovací úschovy podle ustanovení § 66 odst. 1 not.

ř. podléhají postupu platícímu pro tzv. staré úschovy (§ 74 not. ř.). Nesprávně se vychází z názoru, že charakter a účel tohoto druhu úschov vylučuje, aby se na ně vztahovalo ustanovení o starých úschovách a že se tedy v těchto případech ustanovení § 74 not. ř. nepoužívá. Ustanovení § 74 odst. 1 not. ř. však odkazuje na ustanovení § 66 not. ř., podle něhož se přijímají do úschovy peníze a jiné movité věci též za účelem zjištění dluhu. Tedy i úschova přijatá podle ustanovení § 62 o. z. podléhá úpravě o tzv. starých úschovách. K tomu je třeba ještě poznamenat, že tříletá lhůta podle ustanovení § 74 odst. 2 not. ř. počíná běžet od právní moci rozhodnutí o přijetí úschovy, popřípadě ode dne, kdy měl být předmět úschovy vydán. Pokud jde o úschovy za účelem zajištění dluhu, bude patrně vždy přicházet v úvahu počátek běhu tříleté lhůty ode dne, kdy měl být předmět úschovy vydán.

7. Další poznatky

U některých státních notářství bylo zjištěno, že předmět úschovy vydávají oprávněnému nebo složiteli rozhodnutím, a to jak v průběhu tříleté lhůty po přijetí do úschovy, tak i v průběhu roční lhůty po rozhodnutí podle ustanovení § 74 not. ř. (např. ve věcech sp. zn. Nsn 5/87 a Nsn 4/84 státního notářství v Pardubicích, sp. zn. Nsn 225/81 a Nsn 4/87 státního notářství v Rychnově nad Kněžnou a další). Takový postup je nesprávný, neboť postačí vydání předmětu úschovy fakticky, popřípadě vydání poukazu schovateli nebo peněžnímu ústavu.

Poznámky pod čarou:

1) Předcházející výklad k těmto otázkám viz zejména pod č. 34/1977 a č. 50/1985, str. 285 a násl. Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek i ve sborníku IV. Nejvyššího soudu ČSSR „Nejvyšší soud ČSSR, Nejvyšší soud ČSR a nejvyšší soud SSR o občanském soudním řízení a o řízení před státním notářstvím“, SEVT, Praha 1986, str. 439 – 441.

2) Ve Slovenské socialistické republice byl vydán Spravovací poriadok pre okresné a krajské súdy inštrukcí ministra spravodlivosti SSR z 18. 6. 1973 č. 15/1973-4, uveřejněnou v částce 5/1973 Zbierky inštrukcií a oznámení Ministerstva spravodlivosti SSR (oznámení o jeho vydání viz v částce 10/1973 Sb.).

3) Srov. č. 34/1977 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 151, odst. 4, a str. 152, odst. 2.

4) Ve Slovenské socialistické republice byl vydán Spravovací poriadok pre štátne notárstvá inštrukcí ministerstva spravodlivosti SSR z 20. 10. 1986 č. 4135/1985-50, uveřejněnou v částce 5/1986 Zbierky inštrukcií a oznámení Ministerstva spravodlivosti SSR; oznámení o jeho vydání viz v částce 27/1986 Sbírka zákonů.

5) zákon č. 95/1963 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 72/1983 Sb.)

6) Viz bližší údaje o tomto jednacím řádu v poznámce 4) a textu u této poznámky

7) Viz stanovisko uveřejněné pod č. 20/1976 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.